

М.В. Ісенко
студ. I курсу магістратури
спеціальність «Облік і оподаткування»
Науковий керівник: к. е. н., доц. Н.Л. Кусик

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ І ОПОДАТКУВАННЯ ВІТЧИЗНЯНИХ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Ведення обліку в Україні під час воєнного стану зазнало змін: державою було прийнято ряд рішень щодо регулювання сплати податків до державного та місцевих бюджетів, нарахування заробітної плати робітникам, в т. ч. при тимчасовому припиненні функціонування суб'єктів господарювання, неявку працівника на робоче місце через евакуацію (зокрема до інших країн). Зміни були запроваджені також для обліку витрат та операцій щодо зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання.

Перш за все, розглянемо нові правила сплати єдиного соціального внеску. Згідно із положеннями Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» із змінами та доповненнями (ч. 1 ст. 4), платниками єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування є:

- фізичні особи – підприємці, в тому числі ті, які обрали спрощену систему оподаткування (п. 4 ч. 1 ст. 4);
- фізичні особи, які провадять незалежну професійну діяльність, а саме наукову, літературну, артистичну, художню, освітню або викладацьку, а також медичну, юридичну практику, в т. ч. адвокатську, нотаріальну діяльність, або особи, які провадять релігійну (місіонерську) діяльність, іншу подібну діяльність та отримують дохід від цієї діяльності (п. 5 ч. 1 ст. 4);
- члени фермерського господарства, якщо вони не належать до осіб, які підлягають страхуванню на інших підставах (п. 5–1 ч. 1 ст. 4) [1].

Фізичні особи – загальники та члени фермерського господарства до припинення або скасування воєнного стану в Україні та протягом дванадцяти місяців після припинення, мають право не

нараховувати, не обчислювати та не сплачувати єдиний соціальний внесок за себе. Платникам 2–3 групи дозволяється не сплачувати єдиний соціальний внесок за мобілізованих працівників.

У зв'язку із введенням в Україні воєнного стану тимчасово, на період дії правового режиму воєнного стану, можуть обмежуватися конституційні права і свободи людини і громадянина, що також слід урахувати при веденні обліку суб'єктів господарювання. Так, працівники, призвані на строкову військову службу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу, військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період або прийняті на військову службу за контрактом (у т. ч. шляхом укладення нового контракту на проходження військової служби), під час дії особливого періоду на строк до його закінчення або до дня фактичного звільнення, під час дії особливого періоду на строк до його закінчення або до дня фактичного звільнення, не підлягають звільненню на підставі п. 3 ч. 1 ст. 36 КЗпП [2]. Вони лише увільняються від виконання обов'язків, передбачених трудовим договором, що оформлюється відповідним наказом (розпорядженням) роботодавця. Теж саме стосується і добровольців територіальної оборони.

Також, важливим аспектом обліку працівників є оформлення тих з них, які покинули територію бойових дій або знаходяться вдома і дистанційно не можуть виконувати роботу. Відповідно до ч. 3 ст. 12 Закону України «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» [3], протягом періоду дії воєнного стану роботодавець, на прохання працівника, може надавати йому відпустку без збереження заробітної плати та без обмеження строку, встановленого ч. 1 ст. 26 Закону України «Про відпустки» [4]. У разі відсутності працівника на робочому місці та неможливості зв'язатися з ним, його слід обліковувати як працівника, відсутнього з нез'ясованих або з інших причин. У випадку, якщо підприємство не може функціонувати взагалі або якщо неможлива робота частини структурних підрозділів, то може бути оголошений простій або призупинення дії трудових договорів.

У березні 2022 року були внесені зміни у вітчизняну систему оподаткування. Згідно із положеннями Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів

України щодо дії норм на період дії воєнного стану» передбачено наступні зміни:

- право на застосування спрощеної системи оподаткування 3 групи за ставкою 2 % суб'єктами господарювання з річним доходом до 10 млрд грн та без обмеження чисельності працівників;
- добровільну сплату єдиного податку платниками 1–2 груп [5].

Що стосується сплати податку на додану вартість, то режим єдиного податку за ставкою 2 % має обмежений (тимчасовий) термін дії із подальшим автоматичним відновленням порядку його обчислення, а саме тому реєстрація платника податку на додану вартість не анулюється.

З метою стабілізації цін та захисту інтересів споживачів, була змінена система оподаткування продажу нафтопродуктів: відмінено акциз та знижено податок на додану вартість з 20 % до 7 %.

Також слід зазначити, що було звільнено від оподаткування ввізним митом ряд товарів, що ввозяться на територію України в режимі критичного імпорту, а також податком на додану вартість операції з ввезення товарів на митну територію України платниками єдиного податку першої, другої та третьої групи, що сплачують податок за ставкою 2 %. При цьому, передбачається спрощення процедур митного оформлення таких товарів.

Держава, з метою підтримки місцевого бізнесу та національної економіки в цілому, в умовах воєнного стану намагається здійснювати відповідні заходи, які призводять до суттєвих змін у системі документального оформлення господарських операцій. Цей факт необхідно обов'язково враховувати вітчизняним суб'єктам господарювання при організації та веденні бухгалтерського фінансового обліку, а також податкового обліку на період дії воєнного стану.

Список використаної літератури

1. Чи мають фізособи – загальники та члени фермерського господарства платити ЄСВ під час війни? *Дебет – Кредит*. 25.03.2022 р. URL: <https://news.dtkk.ua/labor/social-protection/75528> (дата звернення: 11.05.2022).
2. Кодекс законів про працю України : Закон України від 10.12.1971 р. № 322-VIII із змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08#Text> (дата звернення: 11.05.2022).
3. Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану : Закон України від 15.03.2022 р. № 2136-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-20#Text> (дата звернення: 11.05.2022).

4. Про відпустки : Закон України від 15.11.1996 р. № 504/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/504/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 11.05.2022).
5. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану : Закон України від 15.03.2022 р. № 2120-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text> (дата звернення: 11.05.2022).